

Siraçnerows Hamar

Source gallica.bnf.fr / Bibliothèque nationale de France

Boghossian, Hovhannes (1889-19..). Siraçnerows Hamar. 1914.

1/ Les contenus accessibles sur le site Gallica sont pour la plupart des reproductions numériques d'oeuvres tombées dans le domaine public provenant des collections de la BnF. Leur réutilisation s'inscrit dans le cadre de la loi n°78-753 du 17 juillet 1978 :

*La réutilisation non commerciale de ces contenus est libre et gratuite dans le respect de la législation en vigueur et notamment du maintien de la mention de source.

*La réutilisation commerciale de ces contenus est payante et fait l'objet d'une licence. Est entendue par réutilisation commerciale la revente de contenus sous forme de produits élaborés ou de fourniture de service.

Cliquer [ici](#) pour accéder aux tarifs et à la licence

2/ Les contenus de Gallica sont la propriété de la BnF au sens de l'article L.2112-1 du code général de la propriété des personnes publiques.

3/ Quelques contenus sont soumis à un régime de réutilisation particulier. Il s'agit :

*des reproductions de documents protégés par un droit d'auteur appartenant à un tiers. Ces documents ne peuvent être réutilisés, sauf dans le cadre de la copie privée, sans l'autorisation préalable du titulaire des droits.

*des reproductions de documents conservés dans les bibliothèques ou autres institutions partenaires. Ceux-ci sont signalés par la mention Source gallica.BnF.fr / Bibliothèque municipale de ... (ou autre partenaire). L'utilisateur est invité à s'informer auprès de ces bibliothèques de leurs conditions de réutilisation.

4/ Gallica constitue une base de données, dont la BnF est le producteur, protégée au sens des articles L341-1 et suivants du code de la propriété intellectuelle.

5/ Les présentes conditions d'utilisation des contenus de Gallica sont régies par la loi française. En cas de réutilisation prévue dans un autre pays, il appartient à chaque utilisateur de vérifier la conformité de son projet avec le droit de ce pays.

6/ L'utilisateur s'engage à respecter les présentes conditions d'utilisation ainsi que la législation en vigueur, notamment en matière de propriété intellectuelle. En cas de non respect de ces dispositions, il est notamment passible d'une amende prévue par la loi du 17 juillet 1978.

7/ Pour obtenir un document de Gallica en haute définition, contacter reutilisation@bnf.fr.

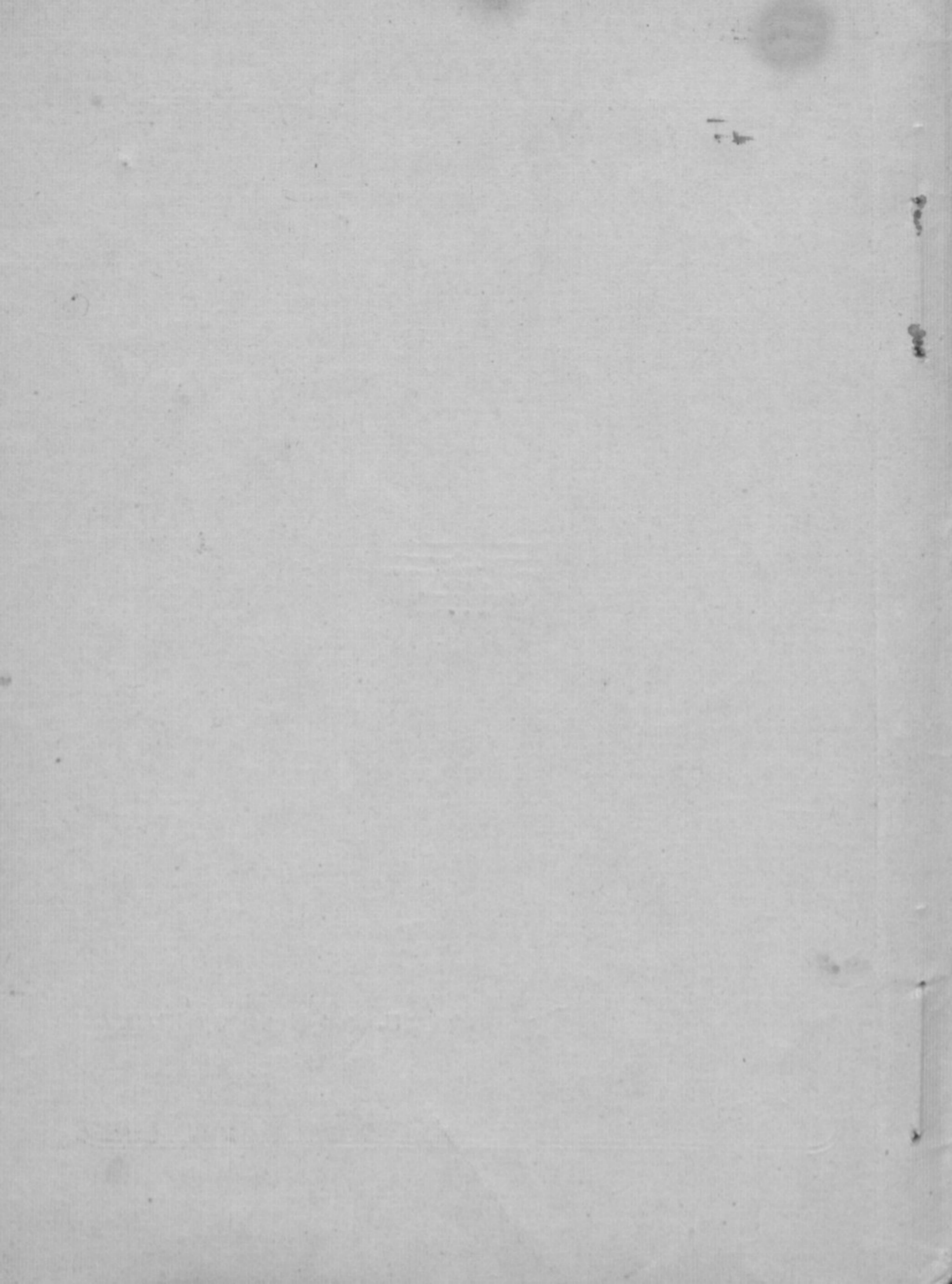
ՍԻՐԱԾՆԵՐՈՒՍ ՀԱՄԱՐ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՊՅԱՆՅԱՆ

[ՅԻ-ՊԷ]

Կ. ՊՕԼԻՍ, 1914

Թեթի քարտիկ

41375174

Մ. Մյուսի Կարամուշե

15 հուն 919

ՍԻՐԱԾՆԵՐՈՒՍ ՀԱՄԱՐ

Երվանդ Կարամուշե

ՅՈՎ. ՀԱՆՆԷՍ ՊՕՂՈՍՅԱՆ

[ՅԻ-ՊԷ]

Ոհ Գոգ

2008-259939

~~~~~  
**Տպարան Արաբ**  
~~~~~

ՄԻՐԱԾՆԵՐՈՒՍ ՀԱՄԱՐ

ԿԱԶՄԵՑԻ ԱՅՍ ԳՐԲՈՅԿԸ

1911—1913

ԻՆՉ ԱՆՈՒՆ ՏԱՄ

Այս գիշեր, փոքրիկ սպիտակ աստղերով բանուած ծաղիկիդ անուն մը գտնելու համար, գիտե՞ս, ո՛րքան խորհեցայ :

Ու չգտայ :

Այդ ծաղիկը տասն անգամ, հազար անգամ տարի ունեցերուս, հոտուըտացի անյագօրէն, ու ամվերջ ծծեցի. որովհետեւ անիկա քու շունչիդ տակ, քու մայուածքներուդ, քու զգուանքներուդ տակ բացուած էր :

Ու գիտովցայ սպիտակ, փոքրիկ ծաղիկէդ, որուն մէջ բան մը կար մատներուդ, մազերուդ, շրթներուդ բոյրէն :

Երբ ա՛լ յոգնեցայ ծաղիկիդ անուն մը փնտռելէ, տեսայ որ անիկա սպառած էր, թորմած ու սրորուած՝ համբոյրներուս կրակէն, և սպիտակ, մանրիկ թերթերը փակուած էին մեռնող աղջկան մը թաւրթիչներուն պէս :

Տխրեցայ . . .

Որովհետեւ կ'ուզէի որ այդ ծաղիկը մնայ այնպէս, ինչպէս որ էր՝ երբ զայն տուիր ինծի: Կ'ուզէի որ անիկա անթառամ ըլլայ, անմեռ ըլլայ :

Այո՛, ամամո՛ւն, բայց յաւիտեմական, բայց ամվերջ :

Կ'ուզէի որ ամէ՛ն վայրկեան զգամ գիտովցնող բոյրը ծաղիկիդ. որովհետեւ . . .

Բայց ի՛նչ անուն տամ :

ԾՈՎԸ

Այս առտու մորէն ծովեզերքն եմ:

Եւ կ'ուզեմ որ սա տերեւներուն մէջ խաղացող հովերը ու՛ սա խոտերուն տակ զիրար բզբտող միջատները լռեն, որպէսզի ունկնդրեմ մի'այն ծովին հեքը, անո՛ր հեծեծանքը, անո՛ր երգը:

Որովհետեւ կը սիրեմ ծովը ինչպէս սիրահար մը, ու կը մախանձիմ սա արեւէն իսկ, որ իր ճառագայթները անհուն համբոյրի մը պէս կ'երկարէ անոր հոլանի կուրծքին, և թեթեւ հովը, որ կը յուզէ անոր լոյծ մկաններուն տուփոտ խոովանքը, կուզեմ ծեծել:

Կը սիրեմ ծովը, որ աղուոր է բոլոր անհունութիւններուն պէս, ու խորունկ՝ հոգիիս պէս:

Անիկա ամենի է երբեմն. երբ իր փրփուրները հեռուէն կը վազեն փշրուելու համար ծովեզրի խարակներուն դէմ, ու երբեմն այնքան լսիկ ու այնքան երազուն, որքան ես՝ աղուոր ձևոքի մը փայփայանքիմ տակ:

Անիկա իմ բոլոր հակասութիւններս ունի. երբեմն զուարթ է ու յանախ տխուր, կը լսեմ անոր ձայնը որ կ'երգէ, ու մերթ անոր հեծեծանքը կուզայ խիճերուն մէջէն:

Եւ դիտելով ծովը, կը կարծեմ տեսնել պատկերը իմ սիրտիս. որովհետեւ սիրտս այլ ունի սպիտակ երազներու փրփուրը, ու տարտամ մշուշը որ կը ծփայ իմ անձանօթ իղձերուս, իմ անբացատրելի կարօտներուս վրայ, անա՛ կը բարձրանայ ալիքներէն:

Ես կը սիրեմ ծովը, որովհետեւ ծովն եմ ես . . . :

ԼՔՈՒՄԸ

Խեղճ վարդեր, ձեզ ո՞վ է նետեր հոս :

Լքուած երեք քոյրերու պէս իրարու փարած, տխուր՝
ձեր թալկութեան և վիրաւոր՝ ձեր աղուորութեան մէջ, կը
սպասէք արցունքի մը, որ ե՛րբեր չպիտի գայ լեցնելու ձեր
բաժակներուն պարապը :

Երբ թուիին վրայ էլք պարտեզի մը մէկ ամկիւնը, ձեր
պչրոտ կուրծքը կը բանայիք արևին համքոյրին ու ձեր
թերթիկները կը սառստային հովին շրթներուն տակ :

Որչա՛փ երջանիկ էիք այն ատեն :

Սակայն ձեր աղուորութիւնը դժբաղդ ըրաւ ձեզ. որով-
հետեւ, օր մը, փափուկ, արշալոյսի կարմրութեամբ ձեռք մը
մօտեցաւ ձեզի՝ աւլնքնուած ձեր հրապոյրէն, ու չլսեց իսկ
հեծնձանքը ցօղունին, որ չէր ուզէր բաժնուիլ ձեզմէ :

Եւ թելով մը, զոր անիկա իր մազերէն շինած էր, կա-
պեց ձեր երեքը ու դրաւ իր կուրծքին երկու հպարտ ցըց-
ուածքներուն մէջտեղ . որունք պիտի բուրումնաւէտուէին ու
բարախէին՝ ձեր վրայ - ձե՛ր վրայ - կանգ առնող տենչա-
զին հայուածքներու տակ :

Երբեմն ալ, ձեր տիրուհին տարաւ ձեզ իր շրթներուն,
բայց դուք երբե՛ք չհասկցաք այն բաները, զոր փափասաց,
ու միայն ձեր թերթերը զգացին անոր ունեզերուն այրող
շումչը, որ կը ծծէր ձեր թարմութիւնը ու կը սպասէր ձեր
քոյրն ու կարմրութիւնը :

Եւ զայարուեցաք անոր մատներուն մէջ, փեթրտուեցաք :

Ու երբ ա՛լ բան մը չմնաց ձեր հրապոյրէն, ծամծրոյթի
ու արհամարհանքի վայրկեանի մը մէջ ձեզ նկատեց հոս. ու
բովնեաւ, ա՛լ պէտք չունէր ձեզի :

ՆԱԽԱԿԻՆ ՄԷՋ

Վերջալոյսը դէմի լերամ վրայ մստած՝ վրձինի անփոյթ հարուածներ կուտայ արեւմուտքի ամպերուն, որոնք՝ հրդեհի մը մէջ մետուած քամպակներու պէս, կը վառին, կը մոխրաման :

Ծովը հետզհետէ կը հագնի բոլոր մուրք գոյները, մարընջագոյնէն մինչև գոց մամիշակագոյն ու կաթնագոյնէն մինչև մութ կապոյտ, և ջուրերը երակ երակ կը սարսռամ հեռուէն անցմող շունչի մը տակ :

Գոյները կը խառնուին, կը լուծուին քիչ քիչ և գիշերը յամբօրէն կ'իջնէ ծովեզրին վրայ, ուր ծայմերը կը լոեն և շարժումները կը դադրին :

Ցամկարծ նողփիւն մը կը յուզէ ջուրին համուարտութիւնը. մաւակ մը հիմա՝ փետուրի մը չափ թեթեւ կը սահի ծովին վրայ :

Աղջիկ մը, սպիտակ հագուած, առամծիմ կը թիավարէ թեթեւ հովը երբեմն կուզայ ամոր մազերը տարտղմել ծոճրակին վրայ : Ալեակներուն մետ ամոր լամջքն ալ կ'ուռի և աչքերը յառած արեւմուտքին վրայ մեռնող լոյսերուն, կը թուի թէ ամ կը տիրի իր երազներուն մահուան համար :

Քիչ մը ետք ահա՝ ուրիշ մաւակ մըն ալ կ'իջնէ ծով : Նիհար երիտասարդ մը կայ ամոր մէջ :

Թիակները ջուրին վրայ տարօրինակ երաժշտութիւն մը կը յօրինեն, մինչև որ երկու մաւակները կը համդիպին

իրարու, և երկու թիավարողները զիրար դիտելու համար
թիերնիմ կը թողուն:

Աչքերը երկար ու լողձալից յառումով մը զիրար կ'ող-
ջունեն ու ամսնց շրթները կը լուսաւորուին հրաւէրի ժպի-
տով մը:

Երկու նաւակները կը հեռանան, կը հեռանան, ու
հեռուէն կը լսուի միայն ընդհատ ճողփիւնը ջուրին, որ
կարօտներու ու սէրերու երգովը բեռնաւոր, կուզայ յուզել
ծովեզրին անդորրութիւնը:

ՋԱՐՄՆՈՒԿՆԵՐԸ

Զգուշացէ՛ք սա ամչկոտ, վայրի ծաղիկներուն դպելէ:
Որովհետեւ անոնք փափուկ են հովէն դողացող մար-
միւններու պէս ու զգայուն՝ արիւնոտ սիրտերու պէս:

Անոնք երբե՛ք չեն հայցած ձեր թաղարներուն մէջ
ցուցադրուելու շնորհը և երբեք չեն եկած քծնելու ձեր
պարտէզներուն ցանգիւն տակ:

Որովհետեւ ձեր զգուանքները փուշ ունին ու ձեր համ-
բոյրները թունալից են:

Եւ անոնք խոտերու չորցած շիւղերուն, փուշերու վը-
րէժխնդիր ցցուածքներուն և հողի տժգոյն բոսերուն մէջ է
է որ կը սիրեն բամալ իրենց բաժակներուն, իրենց սիրտին
խորութիւնը՝ արեւին:

Անոնք գոհ են որ կ'ապրին ձեր սուտ խոստումներէն
ու կեղծ ժպիտներէն հեռու:

Երբ դաշտերում ժխորը ձեր շրթներուն վրայ կը տանիք
յանձնել զիշերուսան, ու ձեր բիրտուն խոցոտող մետերը
կը թօթափէք երազներուն առջեւ, անոնք կը քրքջան ձեր
ունայնութեան, ձեր խեղճութեան վրայ:

Ու առաւօտուն, երբ մորէն՝ ձեր պարտէզներուն փունջնե-
րովը բեռնաւոր՝ դաշտերը կ'իջնէք ձեր մենզաւոր սիրտերուն
թակարոր լարելա համար, անոնք կը պահուրտին խոտե-
րու, փուշերու, հողի կոշտերուն մէջ, որպէսզի ձեր աչքերը
չհամդիպին ու ձեր ձեռքը չհպի իրենց:

Զգուշացէ՛ք, ձեր մատները չհամարժակին երկարիւ ա-
մոնց, որովհետեւ անոնք պիտի թափին թերթ թերթ ու պի-
տի մահաճան տակաւին ձեր մահացու շրթներուն չհասած:

ՎԵՐՑԻՇՈՒՄ ՄԸ

(Արմաշի յիշատակ)

Ինչո՞ւ այս վայրկեանիս կը յիշեմ քեզ, ու սեւ աչքերդ, որոնց շուրջը կը կարծեմ դեռ նշմարել երազատանջ գիշերուան մը լացող գիծը, կը բացուիմ հոգիիս վրայ՝ անդունդէ մը կախուած երկու ճառագայթներու պէս :

Ինչո՞ւ :

Այս առաւօտ, յիշատակներս՝ ուխտի օրերուն խունկովը բեռնաւոր՝ անցան առջևէս ինչպէս տարմը պահողխտող թռչուններու :

Ու ես՝ փակեցի աչքերս, որպէսզի իրականութիւնը հեռանայ ինծմէ և պատրասքը ունենամ այդ օրերը վերապրելու :

Իրիկուն մըն էր . . . : Ստուերի մը պէս, թիթեռնիկի ետեւէն վազող տղու մը պէս հետևեցայ քայլերուս :

Գիւղիմ սրճարաններէն յորդող լոյսերուն և փողոցները լեցնող աղմկալից թազմութեան մէջ՝ ա՛յնքան միմակ ու այնքան լքուած կը զգայի ինքզինքս :

Նոզիս պէտք ունէր ճառագայթի մը ու կարծեցի թէ այդ ճառագայթի դո՞ւն կը տանիս աչքերուս մէջ :

Նետևեցայ քեզի՝ երկչոտ, դողդոջուն մինչև փողոցի ամկիւնը՝ սարփինային տակ, մինչև ձեր դուռ :

Եւ հոն սպասեցի որ գաս . . . թայց ուշացար, թայց չեկար :

Առաւօտուն երբ տեսայ քեզ, աչքերուս շուրջը կա-

պոյտ ծիր մը կար ու նայուածքիդ մէջ տանջալից գիշեր-
ուան մը տխրութիւնը կը մթննար :

Խ՞մ վրաս խորհած էիր . որովհետեւ կուզէի որ ինծ-
մո՛վ տանջուած ըլլաս :

Թերեւս կը ծիծաղիս տղայութեանս, միամտութեանս
վրայ, այնպէս չէ՞:

Բայց ի՛նչ փոյթ : Ես անծանօթ թափառական մը, ե-
րագներու ետեւն վազող յիմար մը եղայ քեզի համար . իսկ
դուն՝ խորհրդաւոր, տառապող նայուածք մը վառեցիր յի-
շատակներուս ստուերիմ մէջ :

Լաւ չէ՞ր այսպէս :

Եթէ զիրար ճանչնայինք . եթէ աստղ մը մեր շրթները
իրարու մօտեցուցած ըլլար այն գիշեր, թերեւս չպիտի յի-
շէի քեզ :

Որովհետեւ, չպիտի տառապէի . . . :

ՕՒՆԱՄՈՒՐ

Ի՞նչ աղուոր է հոս՝ այս առտում :

Տերեւները դեռ թաց են ցօղով ու արևը՝ համբոյրի մը պէս ամուշ՝ կ'իջնէ խոտերու մէջ նետուած հարսնուկներու և վայրի վարդերու վրայ :

Պուրակիմ սօսիներն ու թմբիները, աքասիաներն ու վայրի ընկուզիները գլուխ գլուխի կ'երազեն յաւիտեմակամ օրորովը հովերում, որոնց փայփայամբին տակ ձորը լեցնող կամամչը կը վէտվէտի, կ'ալեծփայ :

Եւ այնպէս կը թուի թէ՛ տերեւներու փսփսուքին մէջէն՝ ինծի եկող պարիկներու, հուրիներու ոտմածայնը կը լսեմ :

Ու թիւրաւոր համբոյրներու սարսուռը կը զգամ շըրթ-
մերուս վրայ :

Կը սպասեմ՝ սպասումովը ամծամօթիմ :

Եւ կ'ուզեմ որ յաւիտեամօրէն տեւ այս առաւօտը ու ես անվերջօրէն այսպէս գամուխիմ սա ծառիմ քով :

Միմչև որ կ'մոջ մը այրող մատները գամ կոպերուս վրայ տարածելու տիւլամդորրիմ թմբուլթիւմը :

ՀՈՒՄՆԻՆ ՏԱԿ

Այն գիշեր, ծովեզրին աւազին վրայ արձանացած ո՛րքան խորհեցայ, եթէ գիտնայի՞ր . . . :

Նաւակի մը մէջ էիր :

Հուսինէն ինկած թել մը արծաթ քօղ մը կը տարածէր քակուած մազերուդ վրայ, որոնց խոսկոպները սպիտակ ուսերէդ վար ջրվիժօրէն կը սահէին :

Կուրծքիդ դէմ ջուլթակ մը սեղմած էիր և մեղեդի մը, քաղցր ու թեթև, ջուլթակիդ լարերէն կը տարածուէր ալիքներուն վրայ :

Ծովափին խիճերը չէին հեծեծեր, ու հեռուներու ըստ ուերին մէջէն աստղ մը դողալէն կ'ուռնկողրէր քեզի :

Նաւակը՝ դաժդաղ ու ամշշուկ՝ ամցաւ առջևէս իմ երագս, իմ տննչերս, իմ սէրս տամող դագաղի մը պէս :

Ես ուզեցի որ աղուոր ու ամհուն ծովին լամջքին վրայ առանձին ըլլայինք, դո՛ւն՝ փրփուրէն ու լուսինին համբոյրէն ծնած պարիկ մը, ես՝ ջուլթակէդ, քու երգէդ, քու հրապոյրէդ կախարդուած մը :

Եւ մտակը տանէր մեզի լուսնին մտերիմ մայուածքին տակ ու ամոր գծած լուսնդէն ճամբէն՝ դէպի հեռուները, դէպի առանձին, կոյս աշխարհները :

Երթայի՞մք սա՛ մարդերէն, սա կեղծիքներէն հեռու :

Ու ալ երբեք, երբեք այս կեանքին չվերադառնայինք :

ԼՈՒՍԱՂԲԻՒՐԸ

(Պարտիզակի յիշատակ)

Լուսաղբիւրի գոյգ սօսիները կ'օրօրուէին յաւիտեանա-
կան երազով մը, ու հովր, ու թռչունները գիրար կը գըգ-
ուէին, կը սիրուըտէին ամոնց ճիւղերուն մէջ :

Լուսաղբիւրը՝ արծաթ հոսումով մը՝ կ'երգէր դարևրու-
երգը, և աղջիկները՝ սափորը ուսերնուն՝ կ'անցնէին ու հո-
վիմ հետ, ջուրիմ և թռչուններուն հետ կ'երգէին :

Վերջալոյսը մանիշակի, վարդի, մարինջի գոյներուն
մէջ կը թաթխէր իր վրձիմը, որպէսզի երանգներուն ամենէն
աղուորովը հազցնէ լեռները, ամպերն ու ծովը :

Եւ թափանցիկ մշուշը կը սահէր բոլոր իրերուն վրայէն,
դաշտերէն յորդող կամանչին, ծառերուն ու թռչուններուն
թևերուն վրայէն :

Հեռուն, գահավէժներէն կախուած անտառներուն մէջ
ծղրիթները կը սուլէին և ջուրի կորսուած հեծեծանք մը կը
խառնուէր ամոնց երգին :

Գիշերը իր վարագոյրը կը քաշէր բնութեան առջև, որ
առազաստի խուցի մը մտան լեցուն էր սիրոյ, գրկախառ-
նունի, համբոյրի ու անէութեան երազով :

Եւ ես՝ լուսաղբիւրին քով նստած տարագիր թռչունի
մը պէս՝ շնչեցի, ծծեցի անտառէն եկող ջուրի գովութիւնն
ու վայրի խոտերու բոյրը, դէմը բարձրացող լուսինիմ ժը-
պիտն ու ծորերուն մուկը :

Եւ հոգիս լեցուցի պաշտումովը բոլոր այս աղուոր-
իւրերուն :

ԸՍԷ՛ ԻՆԾԻ

Առջի օր, ի՛նչպէս եղաւ որ յիշեցի քեզ չեմ գիտեր :

Վեց տարուան անցեալ մը կը բաժնէր զիս քեզմէ: Վե՛ց տարի . այս միջոցը շատ չէ՞ մոռնալու համար :

Առջի օր, յիշեցի հրավառ այտերդ, քու սև աչքերդ, չարահնի աղջկան խաղերդ, անմեղ ժպիտդ ու ըղծալից մայուածքդ :

Ու զգացի որ սիրտս չէր փոխուած: Որովհետև երեւակայութիւնս մո՛յմքան լեցուն էր երազովդ, ու հոգիս մո՛յմքան կը տառապէր քեզ սիրած ըլլալուս համար, ո՛րքան այն ատեն :

Ու սիրտս ա՛յնքան ուժգնօրէն թաքախեց վերապրելով այն օրերու, տղայութեան յիմար օրերու զգայութիւնները :

Եւ իմ մէջս գուրգուրանքով համբուրեցի ինչ յիշատակ որ ունէի քեզմէ :

Այսօր, գիտեմ որ ուրիշներ կը փնտռեն աչքերուդ մէջ այն մայուածքը, որ տարի մը երջանիկ ըրաւ զիս :

Գիտեմ որ ուրիշներուն կը շուայլես հիմա ժպիտդ ու խոստումները շրթներուդ :

Բայց ըսէ՛, ինձմէ թամ մը չե՞ս պահած յիշատակներուդ մէջ :

Ըսէ՛, փոխուեցա՞ւ սիրտդ :

ՕՐՋՆՈՒԱԾ ԽԱՂՈՂԸ

Փոքրութեանս, երբ բարեպաշտ էի դեռ, խաղողը շըրթ-
Պերուս չէի տաներ օրհնուելէ առաջ :

Ու երբ, վերջապէս մատներուս մէջ ունենայի օրհնուած
խաղողի հատիկ մը, զայն կը վայելէի կարօտի երկար ու
անյազ համբոյրներով :

Սակայն երբեմն կը փորձուէի մեղանչել, երբ այգի իջ-
նէի առտուան այն պահուն, ուր ցօղի կաթիլը կը շփոթուի
խաղողի հատիկին հետ. որովհետեւ չէի կրնար դիմադրել
ողկոյզներու հրապոյրին, որոնք սնդուս տերեւներու ետին
կը պտհուըտէին՝ հեշտանքէ ուռած ստինքներու պէս :

Ու ա՛լ ձեռքս չէր հնազանդեր ինձի, որթատունկին
տակ կը կծկուէի և, տերեւնու պատասուածքներէն յան-
ցանքս լրտեսող արեւին տակ, կը լմնցնէի արգիլուած խըմ-
շոյքը :

Այն ատեն կեանքը ամուշ էր ինձի՝ խաղողին պէս :

Այսօր, խորանիւն առջև, խունկի բուրումնաւէտումով
պիտի օրհնուի մորէն խաղողը :

Եւ ա՛յնքան կ'ըղձամ գիւնովնալ ամուշութիւնովը այդ
օրհնուած խաղողին :

Բայց արդեօք անիկա ամո՞ւշ է, այնպէս, ինչպէս էր
երբ տղայ էի :

Արդեօք ամոր ողկոյզները արցունքներու կաթիլնե-
րովը չե՞ն յօրինուած հիւսա :

Որովհետեւ այսօր կեանքը ա՛լ ամուշ չգար ինձի առ-
ջի պէս :

ԱՌԱՆՁՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

(Պատճիգակի յիշատակ)

Առանձին եմ:

Ոչ իսկ բզզիւն մը, խշրտիւն մը կայ:

Երկինքի լայն պատառ մը միակ պատուհանն է բաց-
ուած այս անդունդին վրայ և հսկայ ժայռերը, որոնց ճեղ-
քուածքներէն աղուոր կանամչ մը կը յորդի, ահաւոր պա-
րիսպի մը պէս կը յաւերժանամ:

Լռութիւնը այնքան խորունկ է որ, մախ կը վախնամ
այս առանձնութենէն, յետոյ քիչ քիչ կը վարժուիմ, կ'ըն-
տելանամ, կը սիրեմ զայն և կոթնած քարի մը դէմ կը դի-
տեմ ջուրը, որ վերէն, ժայռերուն կողերը լիզելով կը մեռ-
ուի կատաղօրէն ու վայրագ շառաչիւնով մը, որ երաժըշ-
տութիւն մը կը դառնայ հոս, կը փշրուի տակաւին վար
չինկած, կը փրփրի, բարակ փոշիի մը կը վերածուի ու
խաղաղութեան մը պէս կուգայ համզիչ ոտքիս տակ փըռ-
ուած լայնատերև ջրարոյսերու վրայ:

Հոս մարդկային ձայնի արձագանգն իսկ չհամարձա-
կիր գալ: Դուրսի աշխարհի պայքարները, ժխորը, փառքերը
քոյրս սլ հեռու եմ ու այս անդունդը տարրեր աշխարհ
մըն է, ուր երկինքը, ջուրը, լռութիւնն ու կանամչը կամ
միայն և ե՛ս եմ որ կը շնչեմ, կը զգամ, կը խորհիմ:

Ինչո՛ւ, կ'ըսեմ, հեռանալ այս տեղէն: Հոս օրերը այն-

չափ լռիկ պիտի անցնին որչափ անդունդին վրայ կախ-
ուած սա ծառերուն մէջէն անցնող հոպը. հոս հոգին պիտի
վերանայ երկինքի՝ սա կապոյտ քացուածքէն, հոս յաւի-
տեմականութիւնը սա ջուրին վայրի երգը և անմահութիւնը
սա խոնաւ տերեւներուն բոյրը պիտի ըլլայ:

Ինչո՞ւ հեռանալ այս տեղէն:

ԲԼՈՒՐԻՆ ՎՐԱՅ

Բլուրին կուշտին՝ փոռած եմ արեւին տակ : Լաւ է այսպէս , թողէ՛ք զիս :

Աշունը կը դալկացնէ վարը պուրակին ծառերը , որոնք մահասարսուռ ու հեծեծազին կը դողան ամէն անգամ որ թեթև հովը անոնց գագաթներէն անցնի :

Տերեւները մէկիկ մէկիկ կ'իյնան օդին մէջ ու կուգան խելահորոյս պտուտակիլ շուրջս :

Այս դեղին տերեւները կը սիրեմ ես , զանոնք մատներուս մէջ կը փայփայեմ , շրթունքիս կը տանիմ , կը համբուրեմ :

Կ'նղբայրամամ անոնց հետ , հոգիս կը զգայ անոնց հատնումի հեւքը և սիրտս կը բացուի այս դալկութեամ ժպիտին առջև :

Եկէ՛ք ինձի , դեղին տերեւներ , ես կը սիրեմ ձեզ :

Այո՛ , ձեր եղբայրութիւնը , ձեր անուշ մահուան սարսուռը զգալու համար էր որ այսօր եկայ հոս :

Ձեր կուրծքը աւերող խշխշուքը և այն մեղեդին , զոր միաբերան կ'երգէք հովին մահաբեր շունչին տակ , կ'օրօրէ , կը զինովցնէ զիս :

Երջանիկ էք դուք , որովհետև աշունը արեւոտ օր մը պահած է ձեզի :

Կ'ուզեմ որ այս արեւին տակ , այսպէս նստած բլուրին վրայ , ապրիմ ձեր վերջին վայրկեաններուն քերթուածը :

Ո՞վ իմ ջիղերուս ու մկաններուս մէջ պիտի դնէ պայքարներու և աղմուկի մերադառնալու ըմբոստութիւնը :

Քո՛ս , լաւ չէ՞ այսպէս , թողէ՛ք զիս :

ԱՅԱԶՄԱ

(Արտանպեկի յիշատակ)

Այազմայի զով աղբիւրին առջև, նշդարիներու ստուերին տակ, կոյր ջութակահարը ծնրադրեց:

Եւ իր ջութակին վրայ սկսաւ հուազել:

Անուշ, բիւրեղ ջուրը ժայռերը պեղելով կը հոսէր ծորին մէջ:

Արևելքի բոլոր սէրերը, իրենց հիւծող տառապանքներով, գալարումներով եկան խօսիլ կոյրին մատներուն տակ:

Եւ նշդարիներու վրայ թրթռացող հովը ու սիրուըտող թռչունները լռեցին:

Ջութակին երգը ալիք ալիք կը տարածուէր ծորին մէջ ու ժայռերուն կտին պահուըտած արծազանգները յիմարական վազքով մը կ'երթային բարձունքէ բարձունք:

Կոյրը երգեց բոլոր չյագեցած սէրերուն, չվայելուած կարօտներուն, կորսուած համբոյրներուն ու մոռցուած խոստումներուն երգը:

Ու երբ յոգնած լռեց, թռչունները սկսան աւելի աղուոր երգել ու հովերը սկսան աւելի մեղմիւ օրօրել նշդարիները:

Որովհետև ամո՞նք սովրած էին ջութակին երգերը:

ԱՂՕԹՔԻ ԳԻՇԵՐ

Այս գիշեր ծնրադրեցի այնպէս, ինչպէս տղայութեանս
կը ծնրադրէի սուրբի պատկերի մը սառած հայուածքին
տակ :

Եւ աղօթեցի :

Սիրտս ա՛յնքան լեցուն էր ու հոգիս ա՛յնքան ծա-
րաւի . որովհետեւ շատ ատենէ ի վեր չէի աղօթած :

Խուճկի բոյր մը կը զգայի շուրջս և աննիւթ կրակ մը
կը վարէր սիրտիս բուրվառիմ մէջ :

Աչքերս փակեցի յիշատակներուս վրայ և հայուածք
մը, որ հետուներէն կուզար, երանութեանն նամբայ մը ա-
կօսեց հոգիիս մէջ :

Թեթև մրմունջ մը կը բարձրանար մինչև շրթներս .
ասիկա իմ տենչերուս, իմ յիմարութիւններուս երգն էր :

Եւ զոց թարթիչներուս մէջէն ինծի այնպէս կուզար որ
ժպտի մը փայլակը կ'անցնի :

Այսպէս՝ վայրկեաններով մնացի անշարժ, ջերմեամբ
ու երկիւղած :

Երբեք չեմ յիշեր որ ուրիշ անգամ աղօթած ըլլամ
այսպէս :

Կնոջ մը համար աղօթեցի այս գիշեր :

ՔՕՂԻԴ ԵՏԵԻ

Իրիկուն մը . . . :

Երբ սա լեռներուն վայրի կանանցը ու սա ծովին խաղաղ, անդորր կապոյտը կը թանձրանային ստուերներու գորշութեան տակ :

Ու երբ հովը մազերդ քակելու յիսար տենչով մը կը խաղար անոնց հետ ու կ'ուզէր խլել զխոսի սպիտակ, մետաքսէ քօղը :

Զայն բռնեցիր դէմքիդ վրայ, որպէս զի հովը չտանի, ու քօղիդ ետեւէն չարաճճիօրէն նայեցար ինձի :

Ո՛րքան աղւոր, ո՛րքան երազային, ո՛րքան հրապուրող էիր այդպէս :

Դէմքիդ զիծերը կը մարելին, կ'աննխաթային, ու սեւ աչքերդ էին միայն, որ քօղին թափանցկութենէն կ'անցնէին սիրտիս մէջ թափելու համար միւս կրակը, որտէ խենդի մը պէս կ'ուզէի վախչիլ :

Իրիկունը կը խորունկնար ու ծովը հեռուէն կը հեծե՛ծէր սէրերու երգը :

Եւ դուն քօղիդ ետեւ հետզհետէ կը լուծուիր, կը խառնուէիր բոլոր իրերու վրայ սաւառնող մութին հետ՝ դառնալու համար անատոյզը, անորոշը :

Ես պիտի ուզէի որ դուն միշտ այդպէս քօղին ետեւէն նայիս ինձի, որպէս զի աւելի չարչարուիս՝ քեզի ըմբռնելու համար ու աւելի՛ տառապիս :

Որովհետեւ այն ատեն դէմքիդ վրայ չպիտի կրնայի կարդալ սիրտդ :

Ու քօղիդ ետեւ դուն պիտի մնայիր ճշմարիտ համեկուկը, որ կ'իմն է . . . :

ԵՐԱՋԷ՛, ԸՍԻՐ

Ծուռնկիդ քով նստեցայ և դուռն կռթնեցար ուսիս :

Արեւուն բոցեղէն դէմքը կը հակէր դէմի լերան վրայ ու վերջալոյսը կը կարմրէր, կ'արիւնէր :

Ծովին միասպաղաղ անհուն հայելին մեր ոտքին տակ էր ու երկինքէն մանիշակի աղւոր գոյն մը կ'իջնէր քնացող ջուրերուն վրայ :

Թիթև հով մը անուշ համբոյրի մը պէս կուգար ծովափէն, ուր, խիճերուն վրայ, նաւակ մը կ'օրօրուէր :

— Երազէ՛, ըսիր :

Որովհետև, զիտէիր որ, բոլոր աղւորութիւններու առջև հիացող, հրճուող ազու հոգիս լեցուն էր բոլոր այս իրերուն ու քո՛ւ հրատյոյրներուդ պաշտումովը :

Եւ աչքերս վակեցի սա սլացիկ ու երկնակարկաս ծառերը, սա քնացող ջուրերը, երկինքն ու լեռները իրարու խառնող խորունկ ստուերին վրայ :

Եւ երազեցի՛ :

Տխտա կը զգայի իրանդ, որ թուլօրէն կը հակէր վրաս և թիթև հովը քու մազերդ դէմքիս վրայ կը նետէր :

Սիրտիդ բարախիւնը կը լսէի ու այնպէս կը թուէր թէ՛ իրիկուան զով շունչին մէջէն քու համբոյրներիդ կուգան ինձի :

Ծղրիթ մը անտառին մէջէն տարօրինակ ու տառապազիւն երգ մը կը սուլէր :

Ես թարթիչներուս մէջէն կը խմէի, կը ծծէի մեռնող
արեւը, ու իրիկուան բոյրերը, որոնց մէջ քու շունչդ խառ-
նուած էր, ինծի գինովութիւն կուտային:

Իմ սիրտս լեցուն էր քեզմով, իմ հոգիս կը տենչար
քեզի, իմ թեւերս, իմ շրթներս քեզ կը փնտռէին:

Եւ դուն՝ գլուխդ ուսիս վրայ հանգչեցուցած՝
— Երազէ՛, ըսիր:

ՋԵՌՈՒԷՆ

Կ'ուզես որ քեզ հեռուէն սիրեմ, այնպէս չէ՞ :

Հիմա ահա՛ հեռու եմ քեզմէ և կ'ուզեմ սիրել :

Որովհետև առանձնութիւնը տխրօրէն կը խորունկնայ սենեակիս մէջ ու սիրտս կ'ուզէ մորէն քու մտերմութիւնդ ունենալ :

Դուրսը, գիշերուան այս ժամուս, հեծեծանք մը իսկ չկայ և կեանքը՝ այս պարսպութեան մէջ՝ մո'րէն կը սկսի անխմատ, ծամծրալի դառնալ :

Ու կ'ուզեմ քու աչքերուդ, քու փայփայանքներուդ տակ փոխադրուիլ, որովհետև քեզմէ հեռու ամէն բան դատարկ, տաղտկացնող կը զանեմ հիմա :

Քու նայուածքդ, քու ծայնդ, քու զգուանքդ բացակայ է և հովիւն դէմ սարսուցող տերեւին պէս չեմ դողար, ինչպէս կը դողայի ծուռկիդ քով :

Եւ ուսիս վրայ չծանրանար զլուխդ, ինչպէս լերան վրայ հակող արեւը, ու շրթներուս վրայ համբոյրիդ զի - մութութիւնը ա՛լ չտարածուիր :

Առանձին եմ որբի պէս, լքուածի պէս :

Բայց կը փափաքիս որ հեռուէն, չըսուող, հիւժող, համբ, երազային, բանաստեղծի սերով սիրեմ քեզ :

Ի՞նչպէս սակայն. հեռուէն ինչպէ՞ս սիրել, սորվեցո՛ւր ինձի :

Որովհետև հիմա խեղդի մը պէս քեզ սիրել կ'ուզեմ :

ԻՆՉՈՒՒ

Տառապիլ կ'ուզեմ Ռորէն այս իրիկուն :

Որովհետեւ կեանքը չեմ կրնար սիրել առջի պէս :

Ուրիշ կեանք մը , ուրիշ վայելք մը . ուրիշ երջանկութիւն մը տուէ՛ք ինձի :

Եւ սիրտս , որ կը զգայ ու սէրս , որ կը տառապեցնէ զիս , ի՞նչ ընեմ ես :

Ո՛վ դուն , որ վերջալոյսի պահու մը հանդիպեցայ քեզ , գիտցի՛ր որ իմ ժպիտս ու յիմարութիւններս ա՛լ քեզի չպիտի խռովեն :

Բայց ի՞նչ փոյթ եթէ պիտի գալարուիմ ես :

Որովհետեւ Ռայուածքիդ կրակը ուրիշներո՛ւ համար կը վառի և ես չեմ կրնար քեզ ուզածիս պէս սիրել :

Քեզ մտնալու համար ս'ըբան յոգնեցայ այսօր ու աչքերէս , զորս ամբօրէն փակած էի , չկրցայ վանել քու տեսիլքդ :

Եւ ամէն անգամ որ քու յիշատակդ խել ուզեցի սիրտէս , քեզի ուրիշներու թեւին մէջ երեւակայելու յանախամքը ունեցայ :

Պիտի ուզէի որ անզգայ ու անհոգի ըլլամ :

Բայց ինչո՛ւ սիրտս կը բարտխէ և կեանքը ինչո՛ւ կ'ապրիմ տակաւին :

Ինչո՛ւ Ռո՛րէն կուզեմ սիրել և ինչո՛ւ տառապիլ կ'ուզեմ :

ՀՈՎՈՏ ԳԻՇԵՐ

Այս գիշեր սալստուռը մորէն կը պատէ զիս և պաղ բանի մը սահիլը կը զգամ ուսերէս վար :

Որովհետեւ հովը կը կատղի պատուհանիս տակ և անաստղ երկինք մը տխրօրէն կը մթննայ . . . :

. . .

Իրիկուն մը, կը յիշեմ, այս հովն էր, որ ուժգնօրէն կը սարսէր պատշգամին ապակիները և ինձի այնպէս կը թուէր որ երկիրը՝ փլչելու մօտ շէնքի մը համան՝ իր հիմէն կը դղրդի :

Դուրսը թանձր մուժ էր և վարը ցանցնուած լոյսերը կարծես աստղերն էին, զորս հովը աւլած էր երկինքէն և որոնք վայրկեանէ վայրկեան պիտի խառնուէին, շփոթուէին իրարու հետ՝ փոշիներու պարը դառնալու համար :

Ես յիմարի մը պէս կը դողայի և շրթներս ամոր մասունքում ծայրէն ամյագօրէն կը ծծէին ըսն մը, որ հեշտամքով ու այրող հոսանիւթով մը կ'ուռեցնէր երակներս :

Ասէն ինչ մուգած էի ու միայն ատեն ատեն հովին մէջէն ինձի կուգար ծայնը հեռաւոր հեծեծանքի մը, զոր խորունկ կերպով կը զգայի իմ ալ սիրտիս մէջ :

Թերեւս ասիկա մախազգացումն էր վաղուան . . .

Բայց գիտէի թէ՛ այդ պահունն երջանիկ եմ, ու այս երջանկութիւնը միմչեւ կուպերուս տակ կը բարձրացնէր արցունքի անուշ կաթիլ մը, որուն ա՛յնքան ծարաւի էր հոգիս :

. . .

Այս գիշեր հովը նորէն կը կատողի պատուհանիս տակ
և անաստղ երկինք մը տխրօրէն կը մթննայ :

Ես կը խորհիմ այն իրիկուան վրայ :

Բայց շրթներս ի զուր կը փնտռեն այրող համբոյրները
այդ նուրբ ու վարդագոյն մատներուն :

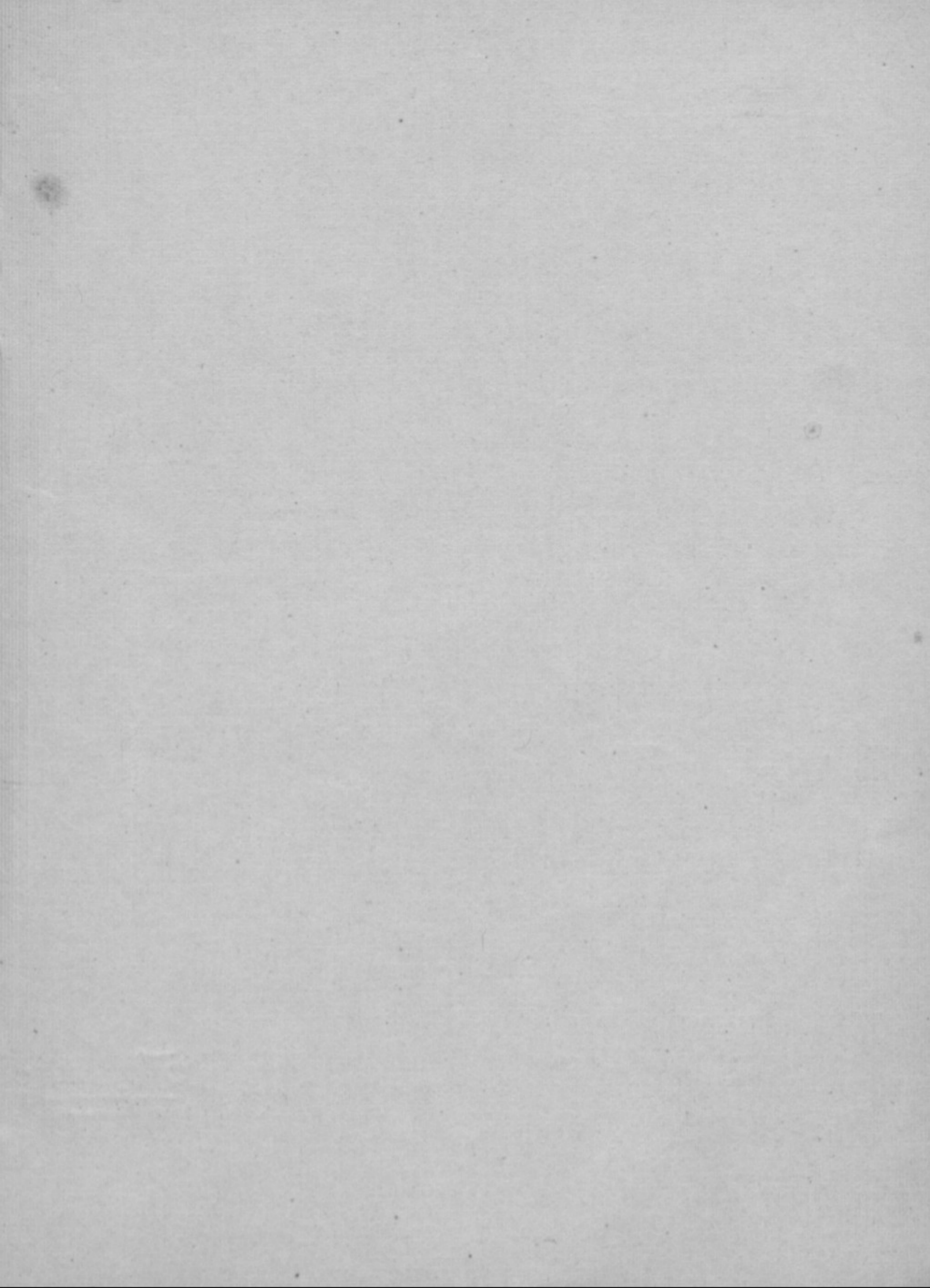
Եւ արցունքը , որ կը ըարձրանայ հիմա աչքիս մէջ ,
երջանկութեան արցունքը չէ :

Ց Ա Ն Կ

1.— Ի՛նչ անուն տամ	5
2.— Ծովը	6
3.— Լքումը	7
4.— Նաւակին մէջ	8
5.— Հարսնուկները	10
6.— Վերյիշում մը	11
7.— Յիպանուր	13
8.— Լուսնին տակ	14
9.— Լուսադրիւրը	15
10.— Ըսէ՛ ինձի	16
11.— Օրհնուած խաղողը	17
12.— Առանձնութեան մէջ	18
13.— Բլուրին վրայ	20
14.— Սյազմա	21
15.— Ազօթ թի գիշեր	22
16.— Քօղիդ կտու	23
17.— Երագէ՛, բսիբ	24
18.— Հնուէն	26
19.— Ինչո՛ւ	27
20.— Հովտո գիշեր	28

489733

5 202
ԳԻՆԸ 60 ՓԱՐԱ